

«Ömrüzaýa kitabyndan

ýyldyzym»

Category: Edebi makalalar, Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

"Ömrüzaýa ýyldyzym" kitabyndan «ÖMRÜZAÝA ÝYLDYZYM» KITABYNDAN

ANNASOLTAN
KEKILOWA

Ömrüzaýa ýyldyzym

(Gysgaldyldy)

Altmyşynjy ýyllaryň on ýyllygam, ýetmişinji ýyllaryň

onýyllygam biziň edebiýatymza uly zehinleriň gelip goşulan döwri boldy. Şeýle zehinleriň birem, ömri pajgaly tamamlanan, şahyr gelin Annasoltan Kekilowadyr. Haçan-da men Annasoltanyň goşgularyny agtaryp ýörkäm, tankytçy Saýlaw Myradowyň arhiwinden onuň 1968-nji ýylда çap edilen «Gara saçlarym» atly çaklaňja ýygyntrysy tapdym. Saýlaw Myradow Annasoltanyň bu kitapçasyny tutuşlygyna okap çykypdyr. Onuň ýygynydaky her goşga diýen ýaly eden bellikleri muňa güwä geçýär. Saýlaw Myradow şol kitapçanyň bir sahypasyna ýazan iki agyz jümlesi meniň ünsümi çekdi. Tankytçy şol sahypa: «Şujagaz gyzda bir zat bar-how» diýip ýazan eken. Men ol jümläni gaýta-gaýta okadym... Dogrusy bu setirler onuň göwnüyetmezçiliği dälди, eýsem bu tankytçynyň bir üýtgeşik zadyň üstünden barandygynyň alamatydy, şu pursatda täze zehiniň üstüniň açylandygyna onuň göz ýetirmesidi.

Annasoltanyň özboluşly zehindigini köpler bilyärdiler. Ýone gynansak-da bu hakda hiç kim dil ýarmady. Şol ýakymly sözleri eşitmänem ol bu dünýeden gitmeli bolupdy.

Heý çagalyk döwri ýaly hem gzykly zat bolup bilermi? Ol hem edil beýleki gyzjagazlar ýaly gulpagyny tasardyp, gurjak oýnady, «gizlenpeçek» oýnady. Goňşy aýallar pamyk ýaljak akja gyzy heniz hem ýatlaýarlar.

Gör, ol bu goňşularyň näçesiniň «elini owkalapdyr, aýaklaryna çykyp beripdir».

Ençeme ýyllap olar bilen goňşuçylykda oturan adamlar Annasoltanyň ejesiniň öz gyzyny «Daglarbaşy» diýip söýendigini gürrüň berýärler. Ogulgerek eje öz gyzyny daglara deňäpdir. Ýok, ol öz balasyny daglardan-da ýokary goýupdyr. Daglarbaşy. Belkäm, bu diňe bir enäniň gyzyna bolan söýgusi däldir, belkäm, bu enäniň öz gyzynyň zehinine, onuň ertirki gününe bolan ynamdyr.

Ine-de, men Annasoltanlarda otyryñ. Kiçeňräk howly. Howludaky agaçlaryň hemmesini diýen ýaly Annasoltan hut öz eli bilen oturdypdyr. Idegsiz galan ol agaçlaryň köpüsü gurapdyr, birnäçesi bolsa indi gurap başlapdyr. Palçykdan salnan üç otagly jaý. Olaryň sag çetkisi Annasoltanyň öz otagy bolupdyr. Otag polsuz, ýer endigan suwalan. Eýlesi-beýlesi iki ädim

bulan bu kiçijik otaga zordan bir stol ýerleşdirilipdir. Gapdalda bolsa ulanmadan galan bir peç dur. Stoluň başynda Annasoltan özuniň ençeme eserlerini döredipdir.

Annasoltanyň kakasy Seýit agajet, gujurly adam eken. Ol altmyşynjy ýyllaryň ahyrynda aradan çykypdyr. Annasoltan kakasy ýogalanda «Meniň göreçlemde kakam ýasaýar» atly goşgusyny döredýär.

*... Olar ýola düşdi barýarlar ana,
Eginlerde atam bilen merdiwan.
Merdiwany alyp barýar gerçekler,
Biliň, meniň ömrüm size bendiwan,
Göz öňümden ýitip barýar tabydyň,
«Eý, atam jan gidip barýaň gelmeze!» –*

diýip, gussaly pursady beýan edýän setirleri biperwaý okamak mümkün däl.

Annasoltanyň ejesi hakda biz ýokarda ýatlapdyk. Aýdyşlaryna görä, Ogulgerek eje-de şahyrana aýal bolupdyr. Kämahallar onuň özi hem goşgy sanaberer eken. Enäniň terbiýesi onuň şahyranalygy bilen eýlenip gyzyna geçipdir diýsek ýalňış bolmasa gerek. Annasoltanyň ejesi hakda goşgy görnüşinde ýazylan haty saklanyp galypdyr.

«Sen maňa erteki ýaly aýdymalaryň bilen egsilmez joşguny, bagty, ýagty umyda sowgat etdiň, eje jan. Sen meni gök asmanyň astynda öz pataň bilen uzak ýollara atardyň. Şonuň üçinem seniň öňünde dyza çökýärin...»

«Ýaňy göze görnende» ýetimligiň dagy bilen daglanan gyzyň uly maşgalanyň keşigini öz gerdeninde çekmeli bolandygyna göz yetirmek kyn däl. Ol ejesine goltgy bermäge, doganlaryny rahatlandyrmaça çalyşýar. Gyzlaryň iň ulusy Dursun daýzanyň «Ol körpe-de bolsa, biziň iň uly uýamyzdy» diýip aýtmagu ýöne ýerden däl. Kakalary ýogalanda ýazan goşgusunda:

*Men seni ýatlaryn, seni küýsärin,
Atam bagtym üçin sana minnetdar.*

*Aglamaň jigilem, rahatlan enem,
Meniň göreçlemde kakan ýasaýar. –*

diýmegi, ýaş gyzy däl-de, ençeme kynçylygy başyndan geçiren aýal maşgalany ýadyňa salýar. Ejesinden rahatlanmagy haýış edip, «jigilerine» aglamaň diýmegi (bu ýerde oniň «jigilem» diýyäni özünden uly gyz doganlary) Dursun ejäniň aýdanlarynyň köstüz hakykatdygyny subut edýär.

Biz Annasoltanyň durmuşyna siňňin ser saldyk, onuň ömrüniň her bir pursadyna, edim-gylymyna, häsiýetine, hereketine, galdyran ýazgylaryna, garaz oňa degişli bolan iň bir ýonekeýje zatlarda nazar aýladyk.

Onuň galdyryp giden ýazgylarynyň hemmesem gymmatly. Ýöne Annasoltanyň rus dilinde sözme-söz terjimesinde galdyran goşgusy aýratyn-da özüne çekýär.

*Men ýeke däl, bagda-da adamlar ýasaýarlar,
Adamyň nesli mydama dowam edip dur.
Goý bu gün meniň goşgymy okamasynlar,
Ýöne döwrem, adamlaryň islegem, söýgüsem, ykbalam dürlüdir.*

Mümkin ertir... üýtgeşik ýurekli bir kişi doglar.
Hem meni söyer, pikirlerime teşnw bolar, goşgularumy okar.
Emma barybir ol meni garry aýalyň keşbinde-de tapyp bilmez.
Menem onuň galyň dodaklaryndan öpüp minnetdarlyk bildirmek üçin mazarymdan çykyp bilmerin.

Şonuň üçinem,
Sen meniň ýaşdaşymmyň, ýa kiçimiň...
Garaz kim bolaňda-da,
Kalbymda duýgy oýaranyň üçin.
Minnetdarlyk bildirýarin.

Şeýle setirleri ol Ölmeziniň öñ ýanynda ýazyp gidipdir. Bu setirler şahyryň geljekki nesle bolan ýüzlenmesidir. Bu onuň özünüň şygyrlarynyň täze nesle hökmagy suratda ýetgjekdigine ynamydyr. Ol şol nesli keselhanada ýatyrka hyýalynda görüpdir. Özünü söýyän, goşgularyna teşne bolup okaýan nesle «soň men

minnetdarlyk bildirmek üçin mazarymdan çykyp bilmerin» diýip, şu setirleriň üsti bilen sag bol aýdypdyr. Bu zatlary beýan etmegimiz şahyry ideallaşdyrmak bolmak däl, eýse bu onuň çylşyrymly, täsin ykbalynyň hakyky sahypasy...

Mämmetgurban MÄMMETGURBANOW.

«Ömrüzaýa ýyldyzym» A., «Türkmenistan» neşirýaty, 1992 ý.
Edebi makalalar